

Ako nastaviť efektívny vnútorný systém oznamovania

Program:

1. Oznamovatelia v zmysle zákona
2. Kanály na podávanie oznámení
3. Efektívny vnútorný systém oznamovania

úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Kto je oznamovateľ

O nekalej praktike sa dozvedel/a pri výkone práce

Informácie sa oznamovateľ dozvedel v súvislosti výkonom svojej práce, a teda sa netýkajú susedských vzťahov, pomerov na obecnom úrade, v obci alebo meste, kde býva alebo súkromného života nadriadeného.

Oznámenie podáva v dobrej viere

V rámci aktuálnych okolností a informácií, ktoré sú oznamovateľovi známe, je presvedčený, že informácie, ktoré oznamuje, sú pravdivé.

Došlo k ohrozeniu verejného záujmu

Verejný záujem znamená, že ide o niečo, čo presahuje záujmy jednotlivca. Ak je niečo vo verejnom záujme, má to dopad na viac ako jedného zamestnanca, prípadne to má dopad na celú našu spoločnosť.

Vzťah k zamestnávateľovi

Okrem oznamovateľov v **pracovnoprávnom vzťahu** sa zákonná ochrana vzťahuje aj na oznamovateľov vo vzťahu obdobnom pracovnoprávnemu, napríklad:

- člen orgánu právnickej osoby
- činnosť SZČO
- odborná, absolventská prax
- dobrovoľník
- zmluvný partner

úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Oznamovatelia majú garantovanú ochranu

Zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov:

- ✓ zakazuje hrozbu odvetou / postih oznamovateľa
- ✓ ustanovuje základné nástroje ochrany: tzv. preventívna a následná ochrana
- ✓ dáva ÚOO kompetenciu kontrolovať a postihovať zamestnávateľov

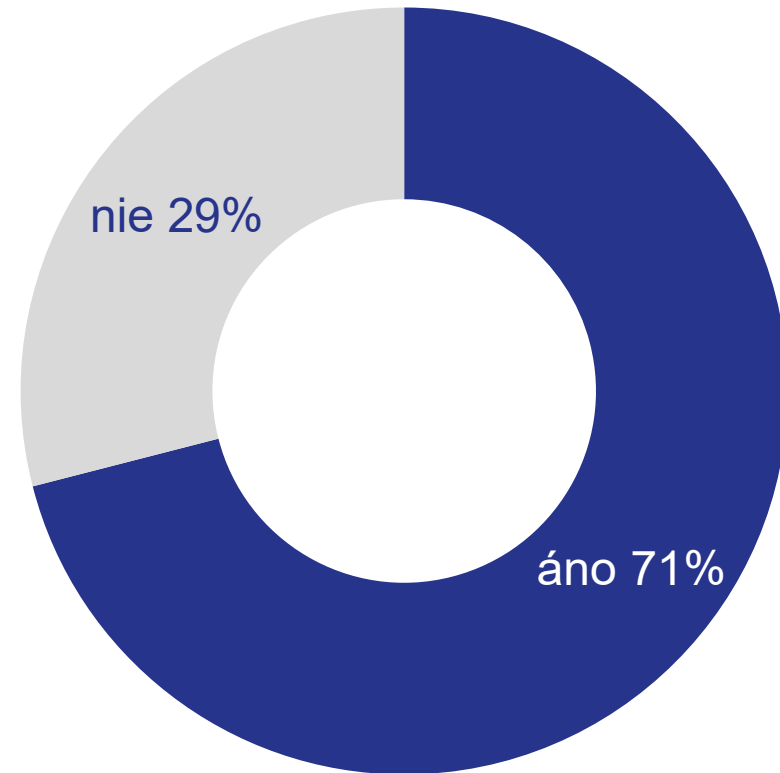
úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Slováci deklarujú ochotu nemlčať

Ak by ste boli svedkom korupcie / podvodu na pracovisku, boli by ste ochotný/á oznámiť to?

- polícia
- zamestnávateľ
- súd
- prokuratúra
- ÚOO
- mimovládne org.
- médiá

Kanály na podávanie oznámení

Kam podať oznámenie

Interný systém nahlasovania podnetov:

→ Zamestnávateľ — zodpovedná osoba

Externý systém nahlasovania podnetov:

- Úrad na ochranu oznamovateľov
- Prokuratúra
- Správne orgány
- Inštitúcie EÚ

Zverejnenie na verejnosti:

- Médiá
- Mimovládne organizácie
- Sociálne siete

úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Vnútrotný systém oznamovania

Musia mať:

- ✓ v súkromnej sfére zamestnávateľa s 50+ zamestnancami
- ✓ orgány verejnej moci s 5+ zamestnancami
- ✓ zamestnávateľa poskytujúce dopravné služby, v oblasti životného prostredia a finančné služby bez ohľadu na počet zamestnancov

úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Čo je vnútorný oznamovací systém v praxi

- ☐ Kanály, cez ktoré možno oznámiť nezákonné aktivity
- ☐ Zodpovedná osoba, ktorá prijíma a preveruje oznámenia
- ☐ Procesy preverenia oznámenia
- ☐ Postupy pri odvetných opatreniach, ochrany, konflikte záujmov ZO
- ☐ Proces prijatia nápravných opatrení
- ☐ Vnútorný predpis

Kedy je využívaný vnútorný systém oznamovania

- ☐ Zamestnanci nemajú obavy z odvetných opatrení
- ☐ Neabsentuje férové zaobchádzanie a podpora manažmentu
- ☐ Existuje formálne nastavenie vnútorného systému preverovania oznámení
- ☐ Neabsentuje vzdelávanie zamestnancov v tejto téme
- ☐ Ak nie sú zistenia mimoriadne závažné

Externé kanály

Prokuratúra / Správny orgán / Príslušná inštitúcia Európskej únie

→ oznámenie preverí a následne môže vinníka postihovať a vyžadovať nápravu

Úrad na ochranu oznamovateľov

- urobí prvotné preverenie oznámenia, zhromaždí dôkazy a postúpi oznámenie príslušným orgánom,
- oznamovateľovi poskytne kompletný servis spojený s podaním oznámenia a ochranou oznamovateľa,
- chráni identitu oznamovateľa, v odôvodnených prípadoch podá za neho TO,
- je zúčastnená strana v trestných konaniach, zúčastňuje sa konaní pred súdmi a orgánmi verejnej moci.

Médiá / mimovládky / sociálne siete

Oznamovateľ, ktorý zverejní informácie o nezákonných aktivitách v jeho práci verejne, má nárok na ochranu len vtedy, ak tomu predchádzalo:

- ☐ jeho oznámenie nebolo **riadne prešetrené alebo** sa **vôbec** nepreverovalo, prípadne, ak neboli prijaté vhodné **nápravné opatrenia**
- ☐ hrozí **bezprostredné** ohrozenie verejného záujmu
- ☐ nie je možné urobiť oznámenie interne **bez rizika odvetných opatrení**

Komu sú Slováci najviac ochotní oznamovať korupciu a podvody na pracovisku

V prípade, že by ste na vašom pracovisku boli svedkom korupcie alebo podvodu, boli by ste ochotný/á oznámiť to:

	Áno	Nie
zamestnávateľ	55 %	37 %
úoo	49 %	42 %
mimovládne org.	40 %	51 %
polícia	39 %	52 %
médiá	29 %	64 %
prokuratúra	26 %	63 %

Efektívny vnútorný systém oznamovania

Náležitosti

INTERNÝ PREDPIS

Náležitosť

Spracovanie osobn

Informácia o exten

Druh náležitosti: Z

Náležitosti

INTERNÝ PREDPIS

Náležitosť

Proces prijímania r

Oboznamovanie o:
preverenia jeho oz

Povinnosť zachová

Druh náležitosti: Z

Náležitosti vnútorného systému oznamovania – kritéria kvality a funkčnosti

INTERNÝ PREDPIS

OCHRANA TOTOŽNOSTI

PERSONÁLNE KAPACITY

PROCESY

ANGAŽOVANOSŤ VEDENIA

Inštitúcia má vypracovaný predpis k vnútornému systému oznamovania (VSO), ktorý obsahuje všetky potrebné informácie pre oznamovateľov, a to:

Náležitosť	Odkaz na zákon/usmernenie	Popis	Podmienky naplnenia kritéria
Spôsob podania oznámenia	Podľa § 10, ods. 9, písm. a) zákona č. 54/2019 Z. z. musí zamestnávateľ sprístupniť informácie o postupoch podania oznámenia vo vnútri inštitúcie. To znamená, akými kanálmi môžu zamestnanci podať oznámenie o identifikovanej nekalej praktike na pracovisku.	Toto kritérium sa zaoberá kanálmi, ktoré majú oznamovatelia k dispozícii na podávanie oznámení. Kanál musí byť dostupný v praxi, čo znamená, že oznamovatelia ho môžu využívať na podávanie oznámení a že neexistujú žiadne prekážky, ktoré by oznamovateľom bránili v jeho využívaní. V rámci tohto kritéria sa pri monitorovaní nebude vyžadovať dôkaz, že každý kanál bol skutočne použitý v praxi, ale len to, že je k dispozícii.	Kritérium je splnené, ak sú v praxi k dispozícii kanály na podávanie oznámení. Napri: → email → zabezpečený formulár na webovej stránke → poštová adresa → ústne
Spôsob evidovania oznámení	Podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré nahlásujú porušenia práva Únie (ďalej len "európskej smernice"), majú členské štáty zabezpečiť, aby boli všetky oznámenia o porušeníach primerane evidované, aby bolo možné každé oznámenie vyhľadať a aby sa informácie získané prostredníctvom oznámení mohli podľa potreby použiť ako dôkaz v rámci ďalšieho konania. Podľa § 10, ods. 9, písm. d) zákona č. 54/2019 Z. z. je zamestnávateľ povinný počas troch rokov od dňa doručenia oznámenia viesť evidenciu oznámení v rozsahu: a) dátum doručenia oznámenia, b) meno, priezvisko a pobyt oznamovateľa, ak nejde o anonymného oznamovateľa, c) predmet oznámenia, d) výsledok preverenia oznámenia, e) dátum skončenia preverenia oznámenia.	Kritérium sleduje, ako je v smernici popísaný a v praxi nastavený systém evidencie oznámení o protispoločenskej činnosti. Dôraz sa kladie najmä na bezpečnosť uchovávaných dát. Teda na to, ako je zamedzené ich zničeniu, poškodeniu či strate. Sledované bude aj to, či je stanovený rozsah a lehota na uchovávanie evidencie.	Kritérium je splnené, ak je v internom predpise dostatočne popísaný systém evidencie oznámení o protispoločenskej činnosti s dôrazom na bezpečnosť uchovávaných dát.
Proces preverenia oznámenia	Táto povinnosť vyplýva z § 10, ods. 9, písm. b) zákona č. 54/2019 Z. z.. Podľa neho je zamestnávateľ povinný vydať vnútorný predpis, v ktorom určí podrobnosti o preverovaní oznámení a oprávneniach zodpovednej osoby (ďalej ZO) pri preverovaní oznámení.	Monitorovaním tohto kritéria sa sleduje, či a ako podrobne majú inštitúcie nastavené procesy preverovania oznámení. Dôraz sa pritom kladie na ochranu oznamovateľa v celom procese, vymedzenie kompetencií pre zodpovednú osobu, nezávislosť zodpovednej osoby pri preverovaní oznámení a stanovenie zákonných lehôt na preverenie oznámení.	Kritérium je splnené, ak sú v internom predpise dostatočne nastavené procesy preverovania oznámení s dôrazom na ochranu oznamovateľa, vymedzenie kompetencií zodpovednej osoby a zákonné lehoty.

Druh náležitosti: **Zákonné** Odporúčané

Základné piliere

1.

NEZÁVISLOSŤ

2.

FUNKČNOSŤ

3.

DÔVERNOSŤ

4.

DÔVERYHODNOSŤ

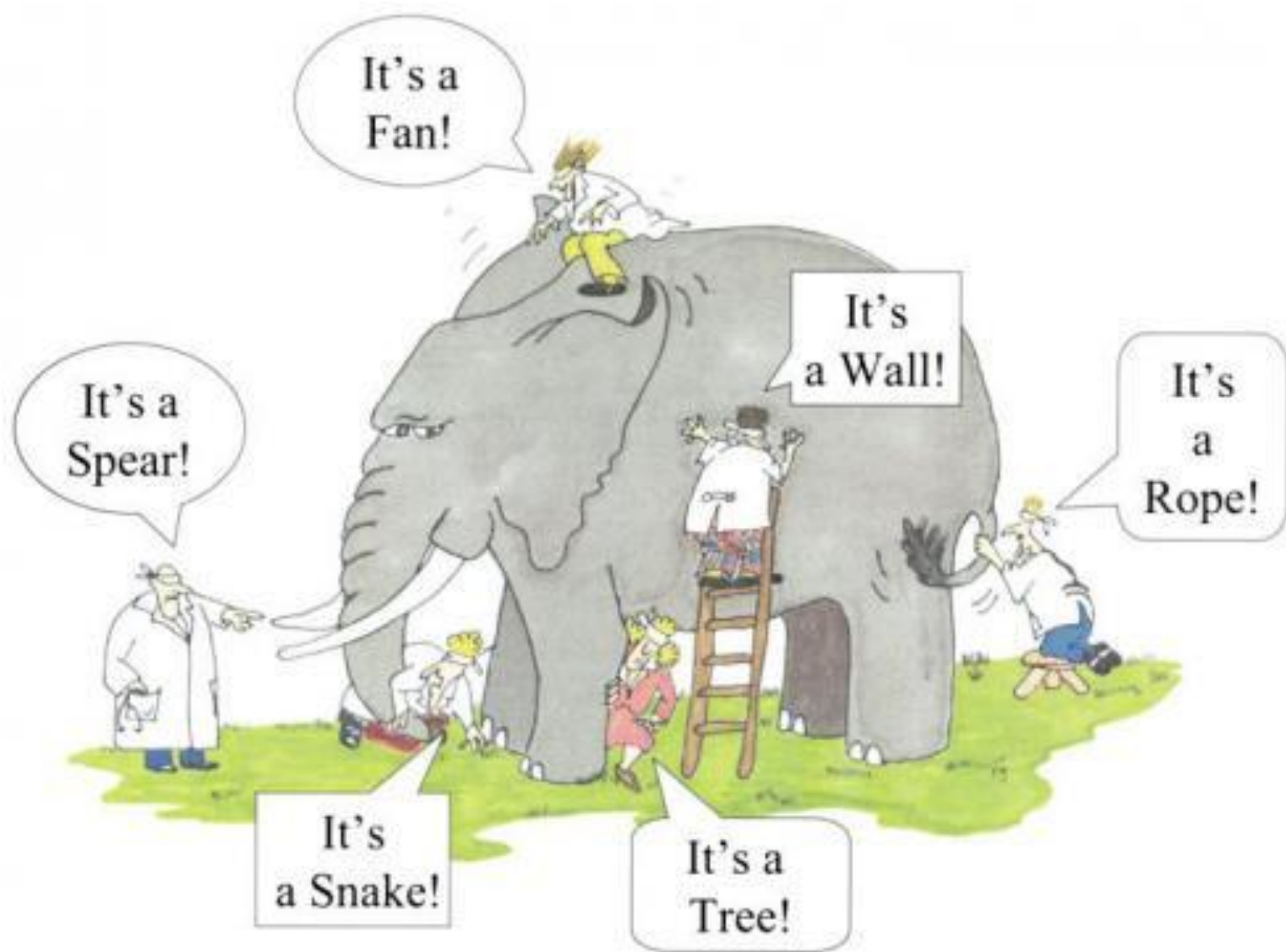
úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

- ☐ Inštitúcia má vypracovaný **vnútorný predpis**, ktorý je **všetkým zamestnancom ľahko a kedykoľvek dostupný**
- ☐ Predpis informuje o **možnostiach ochrany** a podania oznámenia **externým orgánom**
- ☐ Sú dostupné **3 formy** podávania oznámení, z toho jedna **24/7**
- ☐ Oznámenia sa **evidujú oddelene** od ostatnej evidencie, prístup k nim má **len ZO**
- ☐ Je zachovaný **princíp viacerých očí** pri prijímaní, evidovaní a preverovaní oznámení
- ☐ Je zabezpečená **mlčanlivosť** a **ochrana oznamovateľa** v celom procese

- ❑ Inštitúcia prijíma, eviduje a preveruje aj **anonymné oznámenia**
- ❑ V celom procese prijímania a preverovania oznámení sú **dodržiavané lehoty**
 - a) Notifikácia oznamovateľa do **7 dní** od prijatia oznámenia
 - b) Preverenie oznámenia do **90 dní** od notifikácie o prijatí oznámenia
 - c) Informovanie oznamovateľa o výsledku preverenia a nápravných opatreniach do **90 dní** od notifikácie o prijatí oznámenia
 - d) Evidencia oznámení sa uchováva **3 roky**
- ❑ Sú prijímané **nápravné opatrenia**

- ❑ ZO majú **odborné zručnosti či skúsenosti** a **morálne predpoklady** na vykonávanie agendy
- ❑ ZO majú zabezpečené **nezávislé postavenie a plnenie úloh, súčinnosť a** dostatočné **oprávnenia** na vykonávanie agendy
- ❑ Je upravený proces preverovania oznámení, ak sa ZO ocitne v **konflikte záujmov**
- ❑ ZO si môžu prizvať k prevereniu oznámenia **experta** z / mimo organizácie
- ❑ Inštitúcia do svojho VSO **zahŕňa** aj podriadené organizácie s menej ako 50 zamestnancami a **stará sa** o ich informovanie a vzdelávanie
- ❑ ZO **aj zamestnanci** sú **pravidelne vzdelávaní** v danej agende
- ❑ Inštitúcia **zvyšuje dôveru** vo vnútorný systém oznamovania

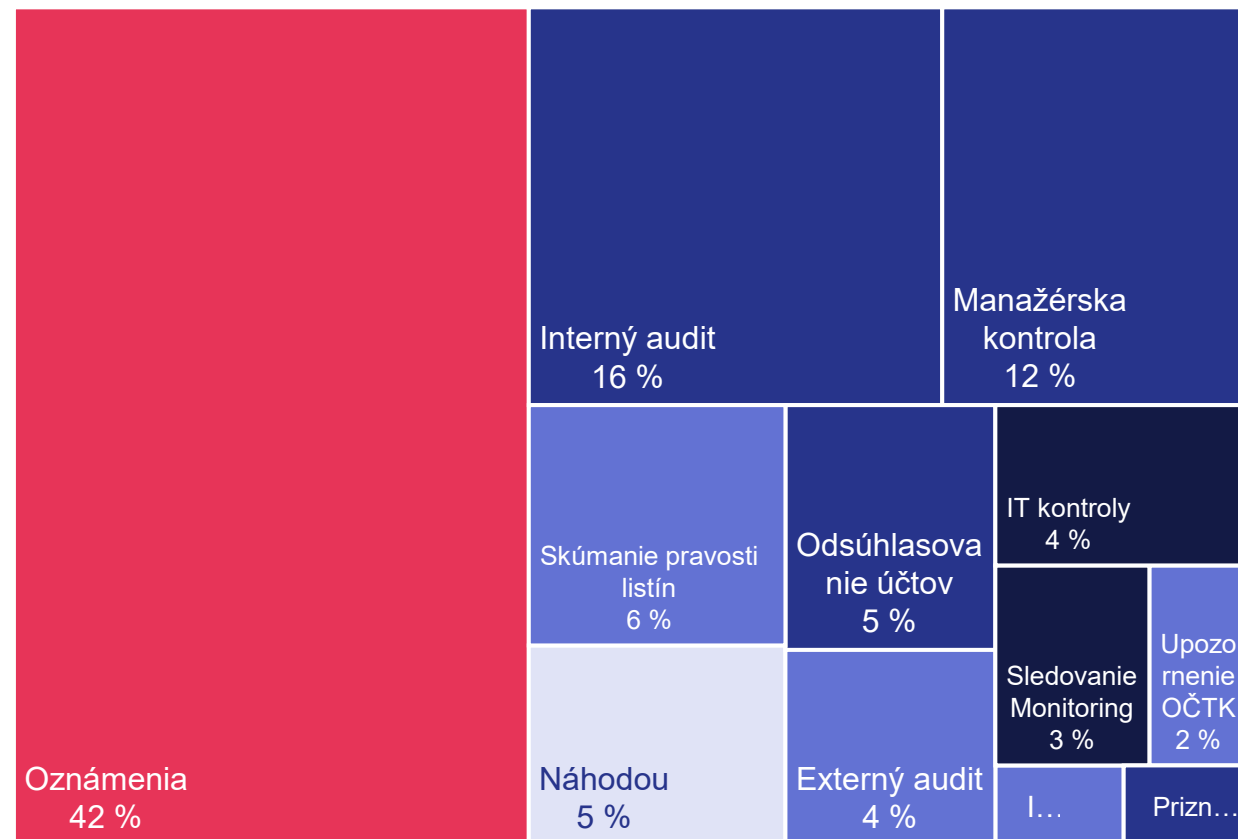

Whistleblowing odhalí najviac podvodov v organizáciách

→ Najčastejším zdrojom odhalení podvodov a korupcie v organizáciách sú oznámenia (až 42 % prípadov).

→ Whistleblowing sa tak radí medzi najúčinnnejšie spôsoby odhaľovania podvodov.

Počiatočné zdroje odhalenia podvodov v organizáciách

Polovicu oznámení o podvodnom konaní v organizáciách podávajú zamestnanci

Zamestnanci
55%

Kto organizácii oznámil podvod alebo korupciu

Zákazníci
18%

Anonymné podania
16%

Dodávateľia
10%

Ostatní
5%

Konkurencia
3%

Akcionár/
Majiteľ
3%

úoo

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Zdroj: Association of Certified Fraud Examiners, Occupational Fraud 2022, A Report to the Nations, n=2110 prípadov, ktoré boli vyšetované od januára 2020 do septembra 2021.

Význam vnútorného systému oznamovania

- Chráni pred reputačnými aj právnymi dopadmi
- Šetrí peniaze tým, že bráni škodám
- Poskytuje unikátne pohľady a informácie
- Umožňuje organizácii učiť sa a zlepšovať
- Vytvára kultúru otvorenosti, ktorá posilňuje dôveru v rámci organizácie

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

BEZPLATNÁ LINKA

0800 221 213

Pondelok: 13:00 — 16:00

Utorok: 9:00 — 12:00

Streda: 13:00 — 16:00

Štvrtok: 9:00 — 12:00

Spojte sa s nami

WWW.OZNAMOVATELIA.SK

www.instagram.com/oznamovatelia.sk

www.facebook.com/oznamovatelia.sk

www.linkedin.com/company/oznamovateliask

Úrad na ochranu oznamovateľov
Námestie slobody 29
Bratislava